

ANTIKVARISK MEDVERKAN 2021

Malin Clarke

LANDERYDS GODSMAGASIN

Rapport över renovering

Halland, Hylte kommun, Långaryds socken

RAPPORT KULTURMILJÖ HALLAND 2021:75

STIFTELSEN HALLANDS LÄNSMUSEER

Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2021

Rapport över renovering 2021

Bild framsida: Landeryds godsmagasin från nordväst. Foto: Malin Clarke.

Layout: Malin Clarke.

Grafisk form: Anders Andersson

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Diariernr 2020-255.

INNEHÅLL

Administrativa uppgifter	4
Inledning	5
Historik	5
Beskrivning	5
Bakgrund till åtgärder	6
Utförda arbeten	7
Syll och bjälklag	7
Lastbryggor	8
Tak	9
Övrigt	11
Antikvarisk kommentar	11
Källor och litteratur	12
Arkiv	12
Litteratur	12
Fotografier	12

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

- **Objekt:** Landeryds station, godsmagasinet
- **Fastighet:** Landeryd 28:1, Hylte kommun
- **Raä Dnr:** RAÄ-2021-1038
- **Fastighetsägare:** Trafikverket
- **Handlingar:** Antikvarisk beskrivning inför renovering är upprättad av Malin Clarke, Kulturmiljö Halland rapport nr 2021:7
- **Totalentreprenör:** SMJ AB, platschef Björn Söderblom
- **Underentreprenörer:** Ställning: Tage & Söner Byggnads AB, Tak: Icopal Tak, Plåt: Industrientreprenad AB
- **Antikvarisk medverkan:** Malin Clarke, Kulturmiljö Halland

Karta över stationsområdet i Landeryd hämtad från byggnadsminnesbeslutet. Källa: RAÄ. Den röda ringen markerar godsmagasinet.

INLEDNING

Under juli-november 2021 har godsmagasinet i Landeryd genomgått renovering innefattande syllbyte, omläggning av tak och rekonstruktion av lastbryggor.

Landeryds station med tillhörande byggnader, bl a godsmagasinet, är sedan 2018 skyddad som statligt byggnadsminne med därtill hörande skyddsföreskrifter enligt förordningen om statliga byggnadsminnen. Tillstånd krävs från Riksantikvarieämbetet (RAÄ) för förändringar, normalt dock ej för underhållsåtgärder. Enligt RAÄ:s beslut daterat 2021-05-21 lämnades tillstånd enligt ansökan.

Enligt beslutet ska arbetet utföras under antikvarisk medverkan. Den antikvariska medverkan innefattar att kontrollera att arbetet utförs i enlighet med beslutet, att iakta och dokumentera historiska spår som kommer fram under arbetets gång samt att sammanställa en antikvarisk slutrapport.

Projektet slutbesiktades 28/10 2021 och slutfotografering gjordes 11/11-2021 efter nedmontering av ställningar.

HISTORIK

Landeryd är ett av alla de samhällen som i samband med järnvägens tillkomst utvecklades från en mindre by bestående av ett par gårdar till ett stationssamhälle.

År 1877 öppnades järnvägslinjen mellan Halmstad och Värnamo och en hållplats placerades i Landeryd. Hållplatsen uppgraderades 1881 till station och i samband med detta uppfördes ett provisoriskt stationshus. 1906 utökades järnvägen med Västra centralbanan mellan Landeryd och Falköping vilket innebar att Landeryd blev en viktig järnvägsknut. I samband med detta gjordes en kraftig om- och tillbyggnad av stationshuset. På stationsområdet fanns då ett äldre godsmagasin vilket revs och ersattes av det nuvarande, större magasinet.

BESKRIVNING

Godsmagasinet är uppfört i stolpverk och klätt med liggande fasspontpanel nedtill samt stående panel med dekorativa spetsar på gavelröstena och längst upp mot takfoten på långsidorna. Ursprungligen var byggnaden målad i röd slamfärg och har under någon period haft vita foder och gröna fönster-

Godsmagasinet på äldre flygfoto, sett från söder.

bågar. Byggnaden är troligtvis uppförd efter typritning då den till form och utförande har stor likhet med flera andra godsmagasin längs samma järnväg.

Byggnaden har senare målats i en täckande färgtyp, troligtvis alkydolfärg, och de vita detaljerna har även dessa blivit rödmålade. Fönsterna är idag förspikade med skivor och gavelfönsterna har ersatts med panel. Lastbryggan mot spåret var före renoveringen borttagen. Taket, som från början bestått av slätttäckt papp, var före renoveringen täckt med grön korrugerad plåt. Taket har kraftiga takutsprång som mot norr bildar ett skärmtak över lastbryggan. Takstolarna har profilerade takfotstassar och undertaket består av både pärlspont och slätpont.

BAKGRUND TILL ÅTGÄRDER

Byggnaden var redan då anläggningen blev byggnadsminne år 2018 i dåligt skick. Takutsprånget mot nordost har vid något tillfälle blivit påkört vilket gjort att takfotstassar har knäckts. Det korrugerade plåttaket har under en längre period saknat skivor på denna plats, vilket lett till rötskador i undertaket samt i den underliggande lastbryggan. Hängrännor och stuprör var i dåligt skick

Lastbryggan mot sydost var demonterad och syll frilagd vilket medfört kraftiga rötskador i syllstockarna samt i de bjälkar som tidigare burit lastbryggan. Syllan hade även rötskador på andra ställen längs byggnaden, bland annat längs den östra gaveln där grus och jord legat upp mot fasaden.

Godsmagasinet före renovering, sett från sydväst.

UTFÖRDA ARBETEN

Syll och bjälklag

Samtliga rötskadade partier av syllen har bytts, skarvning har gjorts över grundstenar. Nytt virke i samma dimensioner som den befintliga syllen har beställts via ett lokalt sågverk. Längs den östra gaveln var syllen tidigare täckt av grus, vilket grävts bort så syllen frilagts inför byte. I samband med denna åtgärd behövde lastbryggan mot den östra inkörsporten demonteras. Lastbryggan återuppbyggdes därefter med nya bjälkar och plank i samma utförande som tidigare. Mot spårsidan har ett räcke monterats som skydd. I samband med syllbytet upptäcktes ett flertal rötskador i bjälklaget, främst där bjälkarnas ändar vilar mot syllstocken samt i nedre delen av de bärande stolparna. Dessa rötskador har åtgärdats genom att skadat virke ersatts med nytt i samma dimensioner som tidigare. För att komma åt skadorna i bjälklaget har golvplanken fått lyftas. Dessa har efter avslutat arbete lagts tillbaka på samma plats.

Rötskadade partier av bärande stolpar har ersatts av friskt virke.

Syllen uppvisade före renoveringen kraftiga rötskador på flera ställen.

Syllen efter byte. Ovanför syns skadorna i bjälklag och en stolpe.

Bjälklag/syll utbytt längs den sydvästra gaveln.

Lastbryggor

Lastbryggan har rekonstruerats längs den södra långsidan. De bärande bjälkarna hade kraftiga rötskador och har ersatts med nya i samma dimensioner och utförande som tidigare. Lastbryggan har täckts med obehandlade furuplank.

Den befintliga lastbryggan längs byggnadens norra sida har renoverats och rötskadade bjälkar och plank har ersatts. Planken har fästs med handsmidd spik för att få ett enhetligt utseende längs hela den äldre lastbryggan där denna typ av spik tidigare använts. Trapporna vid båda ändar av lastbryggan var kraftigt rötskadade och har ersatts med nya i enlighet med ursprungligt utförande.

Lastbryggan mot norr före renovering. Takläckaget har orsakat rötskador i planken.

Nyttillverkad stege intill byggnadens nordvästra hörn.

Lastbryggan mot öster ersattes i samband med syllbytet.

Ny lastbrygga mot spårsidan längs byggnadens södra fasad.

Tak

Det korrugerade plåttaket samt det underliggande papptaket revs. Undertaket samt takstolarna var på ett par ställen, främst längs det norra takfallet, skadade. Takstolarna sulades i med nytt virke vid skadade partier. Rötskador i undertaket åtgärdades med ny panel i samma dimension och med samma profiler som tidigare (slätspont samt pärlspont). Nytt virke har målats med linoljefärg, fabrikat Engvall & Claesson i kulör S 5040-Y80R, samma kulör som på fasaden samt övriga trädetaljer. Taket täcktes med ett lager Icopal Macoflex YAP 2200, därefter lades ett lager ytpapp av fabrikat Icopal Mono P kristallsvart. Taket har fästs med spik vid takfoten. Vid gavelusprånget har pappen dragits över kanten ut på vindskivan och spikats i enlighet med ursprungligt utförande.

Takavvattning har utförts med ståldrännor integrerade i papptaket med tre utkastare på vardera takfall. Stuprör med vattkupor i zinkmagnesium har monterats vilka har ett utseende som påminner om varmförzinkad plåt. Dessa är möjliga att måla in i fasadkulören vid framtida fasadrenovering. Rören har skarpa böjar och leds längs de vertikala listerna ned genom lastbryggan och avslutas en bit nedanför syllan för att undvika vatten mot träkonstruktionen.

Undertaket har frilagts. Här syns de skador som orsakats av att en takplåt saknats efter påkörning.

Magasinet före renovering. Här syns det senare ditlagda korrugerade plåttaket. Lastbryggan var borttagen och de bärande bjälkarna uppvisade rötskador.

Skador i takfoten på byggnadens norra sida.

Undertaket under renovering. Skadad pärlspont har ersatts med ny.

Takstolarna har reparerats och målats med röd linoljefärg. Här syns även gjorda lagningar i undertaket.

Stuprören i zinkmagnesium med vattkupor och skarpa böjar. Här syns även de lagningar som gjorts på den norra lastbryggan.

Underlagspappen monteras.

Magasinet efter renovering, sett från nordväst.

Övrigt

Vid arbetets gång har äldre spår av färglager framkommit och det har visat sig att byggnadens knutbrädor vid något tillfälle varit målade i samma ockragula kulör som takfoten på stationshuset. På fasaden syns även spår efter vita och gröna detaljer. Fasaden är idag bitvis i dåligt skick och bör åtgärdas för att undvika ytterligare skador på byggnaden. I samband med detta bör en färgutredning göras för att fastställa kulörer inför ommålning.

De nya lastbryggorna är utförda i obehandlat virke då den befintliga lastbryggan föreföll vara obehandlad. Det har visat sig att virket snabbt fått påväxt och blånad i samband med det fuktiga vädret under renoveringsperioden. Det rekommenderas därför att denna slipas eller tvättas samt behandlas med någon typ av skyddande ytbehandling, t.ex roslagsmahogny, vid torrare och varmare väderlek.

Antikvarisk kommentar

Arbetena är väl utförda, i enlighet med de antikvariska riktlinjerna samt RAÄ:s tillstånd. Hänsyn har tagits till byggnadens kulturhistoriska värde, där originalmaterial har sparats så långt som möjligt. Ersatta delar har utförts med befintligt eller ursprungligt utförande som förlaga.

Magasinet efter renovering, sett från nordväst. Här syns den rekonstruerade lastbryggan.

Magasinet efter renovering, sett från öster.

KÄLLOR OCH LITTERATUR

Arkiv

Kulturmiljö Hallands arkiv, Tollsgatan 7, Halmstad

Litteratur

Antikvariskt underlag inför renovering, Kulturmiljö Hallands rapport nr 2021:7

Vård- och underhållsplan, Landeryds station, Kulturmiljö Hallands rapport nr 2019:238

Fotografier

Digitala fotografier tagna i samband med den antikvariska medverkan vid arbetena på Landeryds godsmagasin är tagna av Malin Clarke och förvaras hos Kulturmiljö Halland, film nr 2021-70.

RAPPORTER FRÅN KULTURMILJÖ HALLAND 2021

2021:24	Kv. Postmästaren, Esplanadparken och Norra Vallgatan, kulturmiljöutredning
2021:25	Spannarps kyrka, Styrssystem, antikvarisk medverkan
2021:26	Sibbarps kyrka, Styrssystem, antikvarisk medverkan
2021:27	Tvååkers kyrka, Styrssystem, antikvarisk medverkan
2021:28	Dagsås kyrka, Styrssystem, antikvarisk medverkan
2021:29	Flickskolan 6, Varberg, antikvarisk förundersökning
2021:30	Gästgivaren 10, Varberg, antikvarisk förundersökning
2021:31	Societetshuset i Varberg, antikvarisk medverkan
2021:32	Alfshögs kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:33	Askome kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:34	Vessige kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:35	Lyngåkra 6:8, Rivningsdokumentation
2021:36	Gamlestugan i Morup, Morup 27:1, antikvarisk medverkan
2021:37	Hägareds gård, fönsterbyte, antikvarisk medverkan
2021:38	Köinge kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:39	Okome kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:40	Svartrå kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:41	Tjärby kyrka, konstglasfönster, antikvarisk medverkan
2021:42	Tjärby kyrka, invändig renovering, antikvarisk medverkan
2021:43	Varbergs idrottshall, antikvarisk förundersökning
2021:44	Dagsås kyrka, exteriör renovering
2021:45	Kirsten Munks hus, Byte av butiksfönster, antikvarisk medverkan
2021:46	Flundran 5, Inredning av vind, Antikvarisk förundersökning
2021:47	Västra bageriet, Svärdet 6, Antikvarisk förundersökning
2021:48	Skummeslöv 4:2, 5:13 och 30:10 10, Arkeologisk utredning, Skummeslövs socken, Laholms kn
2021:49	Fornlämningar vid Stafingsvägen, Stafings sn, Arkeologisk efterundersökning 2021
2021:50	Staffens, Olofsbo hembygdsgränd, halmtak, antikvarisk medverkan
2021:51	Mjellby konstmuseum, antikvariskt utlåtande inför om- och tillbyggnad
2021:52	Vessige sandhedar, Veinge sn. Arkeologisk utredning
2021:53	Hanhals övre kyrkogård, Kulturhistorisk bevarandeplan
2021:54	Hanhals nedre kyrkogård, Kulturhistorisk bevarandeplan
2021:55	Spannarps kyrka, utvändigt renovering, antikvarisk medverkan
2021:56	Fjällaregården 2:22, Dokumentation av ekonomibyggnad
2021:57	Åkrabergs gård, renovering av verandan, antikvarisk medverkan
2021:58	Wallens slott, murrenovering och byte av stolparmaturer, antikvarisk medverkan
2021:59	Edenberga brandstation, renovering av slangtornet, antikvarisk medverkan
2021:60	Lottens, Västralt 2:10, ommålning av bostadshuset, antikvarisk medverkan
2021:61	Rudan 3, Gårdshus, antikvarisk förundersökning
2021:62	Dagsås kyrka, dagvattenhantering, antikvarisk medverkan
2021:63	Dagsås kyrka, bergvärme, antikvarisk medverkan
2021:64	Landa kyrka, exteriör renovering, antikvarisk medverkan
2021:65	Tullhuset, Varberg. Antikvarisk konsekvensbedömning
2021:66	Solbacken, Torpa-Kärre 6:14, Antikvarisk förundersökning
2021:67	Slottsmöllans djurstallar. Ny taktäckning, Antikvarisk medverkan
2021:68	Sprottorp 1:4, Falkenbergs kommun, Slöinge socken, Arkeologisk utredning
2021:69	Hunnestads kyrka, ramp, antikvarisk medverkan
2021:70	Färgaryds kyrka, omtäckning av koppertak, antikvarisk medverkan
2021:71	Långaryds kyrka, utvändigt renovering, antikvarisk medverkan
2021:72	Mesolitisk flinta och gravhög L1997:6640, Kungsbacka kn, Frillesås sn, Arkeologisk Utr. och avgr. FU 2021
2021:73	Kinnareds kyrka, hussvampsskada i takfot, antikvarisk medverkan
2021:74	Arkeologi inför ny gång- och cykelväg i Tjärby, Tjärby och Laholms socknar, Tjärby 2:18, Lilla Tjärby 1:3, Lilla Tjärby 1:13, Lilla Tjärby 1:66, L1996:1912/ Tjärby RAÅ 11 Arkeologisk Utr, FU och U.
2021:75	Landeryds godsmagasin. Rapport över renovering

KULTURMILJÖ
HALLAND

POSTADRESS: TOLLSGATAN 7 | 302 32 HALMSTAD | TEL: 035-19 26 00

E-POST: KANSLI@KULTURMILJOHALLAND.SE | HEMSIDA: WWW.KULTURMILJOHALLAND.SE